

Рекомендації щодо розрахунку упущеної вигоди відповідно до Методики визначення шкоди та обсягів збитків

В [попередній публікації](#) від 23.07.2025 року були дані рекомендації щодо визначення величини реальних збитків відповідно до Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності, затверджена Наказом Міністерства економіки України, Фонду державного майна України 18.10.2022 р. № 3904/1223 (в подальшому Методика), коли дата оцінки є пізнішою 2022 року. Зроблені в цьому повідомленні доповнення і висловлені рекомендації спричиненні тим, що Методика була затверджена спільним Наказом від 18.10.2022 №3904/1223 Міністерства економіки України та Фонду державного майна України і ряд числових показників в ній надані на 2022 рік, а шкода внаслідок російської агресії могла відбутися в 2023, 2024 чи в 2025 році. Така ж проблема із розрахунком упущеної вигоди, коли дата настання шкоди внаслідок російської агресії припадає на 2023-2025 роки.

Суть рекомендацій щодо застосування Методики, коли настання шкоди внаслідок російської агресії відбулось в 2023, 2024 чи в 2025 роках полягає в наданні правил розрахунку упущеної вигоди у повній відповідності до запропонованої у Методиці схеми, але коли шкода настала після 2022 року.

В розділі IV Методики Методичні засади оцінки (визначення розміру) упущеної вигоди (неотриманого прибутку) скрізь по тексті фігурують 2020 і 2021 роки, тому для застосування Методики для розрахунку величини упущеної вигоди, якщо шкода внаслідок російської агресії сталась вже після 2022 року, пропонується наступне.

1. Скрізь 2020 і 2021 роки слід розуміти як два попередні періоди (роки) до року, в якому настала шкода. Наприклад, якщо шкода сталась в 202(N) році, де N=3, 4, 5, то 2020 рік слід замінити на 202(N-2), а 2021 рік – на 202(N-1).
2. Всі наведені у Методиці формули залишаються з заміною років 2020 на 202(N-2), а 2021 на 202(N-1), якщо шкода відбулась в 202(N) році. Наприклад, якщо шкода відбулась в 2025 році, то слід брати всі показники за 2023 і 2024 роки. Весь інший текст Методики слід розуміти саме в застосунку до 202(N-2) та 202(N-1) років, а не до 2020 і 2021 років, якщо шкода сталась в 202(N) році.
3. $ExR_{202(N-2)}$ і $ExR_{202(N-1)}$ слід розуміти як усереднені на ці роки курси гривні щодо умовної грошової одиниці (долара США).

Так $ExR_{2022} = 32,3423$, $ExR_{2023} = 36,5738$, $ExR_{2024} = 40,1521$ ([дані НБУ](#)).

4. В пункті 5.10 Розділу IV Методики вказано, що «для цілей цієї Методики ставку компаундування Y_{Comp} визначають як норму прибутку, що відображає вартість грошей у часі та премію за ризик країни та відповідає обраній для проведення оцінки упущеної вигоди моделі грошового потоку. За норму прибутку, значення якої становить 8,61 %, обирають дохідність українських єврооблігацій з терміном погашення у 2032 році (строк 10 років до погашення), усереднену за період з листопада 2021 року по січень 2022 року включно».

Для того, щоб не виникало питань, чому до розгляду взяті єврооблігації, а не доларові, адже за умовну одиницю прийнято долар, і грошовий потік обраховується в доларах, а також не конкретизації в Методиці, на яку ж дату слід визначати ризик України як країни інвестування коштів, пропонується наступне.

Для цілей Методики, якщо шкода настала після 2022 року річну ставку компаундування Y_{Comp} визначають як норму прибутку, яка рівна середній ставці доходності ОВДП з терміном обігу від 3 до 5 років за [даними НБУ](#). Така дохідність згідно даних НБУ в 2022 році становила 13,09, в 2023 році – 18,98 і в 2024 році – 16,70 відсотків.

В цьому випадку норма прибутку береться як середня дохідність ОВДП в тому ж році, в якому настала шкода. Середня ставка доходності ОВДП за даними НБУ враховує дохідність в доларах і ризик України, а саме головне, що її значення зберігається на сайті НБУ.

5. У формулі п.5.11 Розділу IV Методики використано ставку компаундування в перерахунку на місяць.

Однак, оскільки $1 + Y_{MComp} = (1 + Y_{Comp})^{1/12}$, то відповідає необхідність розрахунку місячної ставки компаундування. Формула п.5.11 набуває вигляду:

$$LP = EL \times \frac{(1 + Y_{Comp})^{N/12} - 1}{(1 + Y_{Comp})^{1/12} - 1}$$

в термінах річної ставки компаундування.

6. Дата оцінки при визначенні величини упущеної вигоди в Методиці може бути лише після настання шкоди і обмежується тривалістю строку компаундування. Якщо строк компаундування обраховується від дати настання шкоди до дати оцінки, тоді обрахунок упущеної вигоди проводиться за вищенаведеною формулою, де N – строк в місяцях від дати настання шкоди до дати оцінки,

У випадку, коли завданням на оцінку передбачено, що дата завершення компаундування пізніша, ніж дата оцінки, тоді величина упущеної вигоди розраховується за вищенаведеною формулою, де N – строк в місяцях від дати настання шкоди до дати оцінки, а після дати оцінки до закінчення терміну компаундування за формулою:

$$LP = \frac{EL \times \frac{(1 + Y_{Comp})^{T/12} - 1}{(1 + Y_{Comp})^{1/12} - 1}}{\frac{1}{(1 + i)^{T/12}}}$$

де Т – кількість місяців від дати завершення компаундування до дати оцінки.

Степан МАКСИМОВ